

'Kijken, kijken en korting na afschaffing
van OV-studentenkaart'

Inleiding

Wie het nog niet door had, ons land (en zo'n beetje de hele wereld) zit in een crisis. Met de komst van het nieuwe kabinet Rutte II is besloten een miljardenbezuiniging door te voeren. Enkele van deze bezuinigingsplannen hebben gevolgen voor het HBO en WO. Zo zijn er plannen om de prestatiebeurs af te schaffen en deze te vervangen met een sociaal leenstelsel, maar wilt het kabinet ook bezuinigen op de OV-studentenkaart¹.

De komst van de OV-studentenkaart in 1991 was bedoeld ter vervanging van de vele administratie die individueel per student werd afgehandeld. Sindsdien is deze studentenkaart vaak onderwerp van discussie. Toen de studentenkaart ingevoerd werd, was deze de hele week geldig.

- In 1994 werd er een onderscheid gemaakt tussen een weekkaart en een weekendkaart.
- In 1996 werd de prestatiebeurs ingevoerd en werd besloten de studentenkaart alleen aan studenten van 18 jaar en ouder te geven.
- Vanaf 2000 gold de OV-studentenkaart als een lening, welke omgezet werd in een gift zodra de student zijn of haar diploma behaalde.

Nu er weer bezuinigd moet worden, lijkt de OV-studentenkaart weer onderwerp van discussie en zijn de plannen om deze reiskaart om te zetten naar een kortingskaart. Het gratis reizen voor studenten verdwijnt hierdoor in zijn geheel.

Het ISO (Interstedelijk Studenten Overleg) heeft onderzoek uit laten voeren en is van mening dat studieschulden sterk zullen toenemen met alle gevolgen van dien. Hierdoor worden studenten gedwongen studieschulden af te lossen, voordat ze kunnen werken aan hun eigen toekomst. Het ISO is ook van mening dat het wel of niet kunnen studeren, niet afhankelijk mag zijn van de financiële situatie van de ouders².

Het LSVb (Landelijke Studenten Vakbond) waarschuwt dat door deze wijziging de toegankelijkheid van het onderwijs ook minder wordt³.

Het kabinet wilt graag de OV-studentenkaart vervangen met een kortingskaart, echter niet iedereen kan zich hierin vinden. Zo zijn o.a. D66 en GroenLinks het wel mee eens dat er bezuinigingen moeten worden doorgevoerd in het onderwijs, maar de manier waarop dit gebeurt zien zij graag anders. Om (bezuinigings)plannen te realiseren is dit kabinet afhankelijk van de steun van andere partijen in de Eerste Kamer. Hier hebben namelijk de VVD en de PvdA niet voldoende zetels. Steun van andere partijen zoals D66 en/of GroenLinks is hiervoor nodig.

De tegenstrijdigheden tussen de verschillende partijen om tot een oplossing te komen, resulteert dan ook in een beleidscontroverse. Vanuit bestuurskundige theorieën zal gekeken worden wat de juiste aanpak (inclusief bijbehorende instrumenten) is voor management. Dit wordt verder

¹ Rutte, M., & Samson, D. (2012). Bruggen Slaan, Regeerakkoord VVD - PvdA.

² ISO. (2011). *Wie betaalt de rekening?* Utrecht.

³ LSVb. (2012, 11 15). *Geen Studiefinanciering, geen toegankelijkheid*. Opgeroepen op 3 30, 2013, van landelijke studenten vakbond: <http://www.lsvb.nl/2012/11/15/geen-studiefinanciering-geen-toegankelijkheid/>

uitgewerkt in het middenstuk. Er zal verder niet worden ingegaan op het organisatiemanagement.

De centrale vraag

De centrale vraag die uit de probleemstelling voortvloeit, kan als volgt geformuleerd worden:
Hoe kunnen beleidskundige theorieën toegepast worden om de beleidscontroversen, rondom de OV-studentenkaart te vervangen met een kortingskaart, op te lossen?

Leeswijzer

Om deze vraag te beantwoorden zal eerst kort besproken worden wat het huidige beleid is en wat de plannen zijn omtrent de OV-studentenkaart. Vervolgens zullen de gevolgen van het nieuwe beleid besproken worden, waarna de verschillende standpunten van partijen omtrent het beleid inzichtelijk gemaakt worden. Hierna zal bekeken worden op welke manier de verschillende theorieën toegepast kunnen worden om de controversiële issue te beslechten. Tot slot zal de centrale vraag in de conclusie beantwoord worden middels de inzichten die verkregen zijn.

Van OV-studentenkaart naar een kortingskaart

Huidig beleid rondom de OV-studentenkaart

Als student heb je recht op een OV-studentenkaart, zolang je recht hebt op studiefinanciering en geen vergoeding OV-buitenland ontvangt. Met een OV-studentenkaart mocht de student kiezen of hij/zij gratis doordeweeks of in het weekend wilde reizen. Met de komst van de (elektronische) OV-chipkaart is de OV-studentenkaart komen te vervallen en kan een student een zogenaamd product op deze kaart laden, waarmee gereisd kan worden⁴.

Studenten hebben recht op de OV-studentenkaart zolang zij studeren. Officieel geldt dat een student recht heeft op de OV-studentenkaart voor 4 jaar plus een extra jaar. Wanneer een student zijn opleiding niet afmaakt, dan dient hij of zij de kosten van de kaart terug te betalen⁵.

Wanneer het recht op studiefinanciering en de OV-studentenkaart komt te vervallen, dan kunnen studenten geld lenen bij het DUO. Cijfers wijzen er op dat studenten steeds meer lenen en moeite hebben om hiermee om te gaan⁶.

Nieuwe studentenkortingskaart

Vanaf 2015 vervalt de OV-studentenkaart en wordt de kortingskaart geïntroduceerd. Dit betekent dat studenten niet meer gratis kunnen reizen. Als studenten gebruik maken van de kortingskaart hebben ze alleen nog recht op een reductie op reizen. De vervoerskosten vallen (tot een zeker maximum) onder het sociaal leenstelsel van DUO. Dit betekent voor de student een gemiddelde kostenstijging van 5000 euro per jaar. De afschaffing van de OV-studentenkaart zorgt ervoor dat de student een enorme kostentoeename krijgt als hij/zij van plan is in een andere stad te gaan studeren. Hierdoor wordt het studeren in een andere stad (en dus een andere universiteit of hogeschool) een stuk lastiger. De LSVb is van mening dat dit een reden zal zijn waardoor de kwaliteit van het onderwijs achteruit zal gaan⁷.

Gevolgen van de studentenkortingskaart

Niet alleen zorgt het afschaffen van de OV-studentenkaart (en het invoeren van de kortingskaart) voor een lastenverzwaring voor studenten. De ruim 600.000 studenten leggen al gauw 6 miljard reizigerskilometers af, wat goed is voor 4,4 miljard euro op jaarbasis. De NS is van mening dat dit een negatieve maatschappelijke effect zal hebben⁸.

⁴ OV-Chipkaart. (sd). *Studentenreisproduct*. Opgeroepen op 3 30, 2013, van <http://www.studentenreisproduct.nl/studentenreisproduct/algemeen.aspx>

⁵ Rijksoverheid. (sd). *Wanneer heb ik recht op studiefinanciering en een Studenten OV-chipkaart?* Opgeroepen op 3 30, 2013, van Rijksoverheid, Hoger Onderwijs: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/hoger-onderwijs/vraag-en-antwoord/wanneer-heb-ik-recht-op-studiefinanciering-en-een-studenten-ov-chipkaart.html>

⁶ Nibud. (2012). *Nibud Studentenonderzoek 2011-2012*. Nibud.

⁷ Hoger Onderwijs Persbureau. (2012, 10 29). *Nieuw kabinet: ov-kaart wordt kortingskaart*. Opgeroepen op 3 30, 2013, van DUB Nieuws: <http://www.dub.uu.nl/artikel/nieuws/nieuw-kabinet-ov-kaart-wordt-kortingskaart.html>

⁸ Treinreiziger.nl. (2012, 10 29). *OV-studentenkaart wordt kortingskaart*. Opgeroepen op 3 28, 2013, van Treinreiziger: http://www.treinreiziger.nl/actueel/binnenland/ov-studentenkaart_wordt_kortingskaart-144713

De grootste vrees is echter dat uit het onderzoek van ISO gebleken is, dat studenten beperkt zullen worden in hun studiekeuze, waardoor velen overwegen om geen studie meer te volgen. Een diploma is immers geen garantie op een baan in de huidige maatschappij.

Tot slot betekent minder flexibel kunnen reizen er ook voor dat studenten langer (of gemakkelijker) thuis zullen blijven wonen, waardoor op een lange termijn dit ook invloed zal hebben op de woningmarkt. Minder studenten zullen bijv. naar Groningen verhuizen om daar te studeren, waardoor de kans dat zij daar blijven ook weer afneemt. En het hebben van geen diploma betekent ook weer minder hoger opgeleid personeel, die hun steentje bij kunnen dragen aan de maatschappij en hierdoor aan de staatskas.

Maatschappelijke organisaties

Bij de vervanging van de OV-studentenkaart in studentenkortingskaart zijn er verschillende maatschappelijke organisaties betrokken. Het gaat om de volgende politieke partijen: de VVD, PvdA, SP, CDA, GroenLinks, D66 en de PVV. Daarnaast zijn er ook belangengroepen bij betrokken. Hierbij valt te denken aan de ISO en de LSVb. Elke partij of belangengroep heeft een eigen standpunt over de invoering van de studentenkortingskaart.

Beleidscontroversen spelen zich niet alleen af tussen organisaties, maar ook binnen organisaties. Dit wordt gezien als een belangrijk kenmerk van beleidsmanagement. Als gekeken wordt naar politieke partijen is het soms zichtbaar dat partijen intern van standpunt verschillen. Dit is bijv. terug te zien wanneer bepaalde uitspraken van individuele politici uitgelicht worden. Echter vindt de strijd meestal buiten het zicht van het publiek plaats.

Standpunten betrokken politieke partijen over de invoering van de kortingskaart

De verschillende belangen, de verschillende manieren om tot een oplossing te komen en de verschillende partijen, zorgen ervoor dat de kortingskaart een controversiële issue is. Echter om beleid ten uitvoer te brengen, is een meerderheid nodig van verschillende partijen. Hieronder volgen kort de verschillende standpunten van de betrokken partijen:

Het kabinet (VVD & PvdA)

De kabinetspartijen VVD & PvdA willen de OV-studentenkaart vervangen met een kortingskaart. Dit moet mede bijdragen aan het begrotingstekort en de bezuinigingen die doorgevoerd moeten worden ter bestrijding van de economische crisis.

SP

De SP is tegen de afschaffing van de OV-studentenkaart. Zij zijn van mening dat afschaffing tot veel weerstand zal leiden en uiteindelijk schade aan de student teweeg zal brengen.

CDA

Het CDA is van mening dat het afschaffen van de OV-studentenkaart het hoger onderwijs minder toegankelijk maakt. Afschaffen zien ze wel als optie, wanneer de studenten een alternatief geboden wordt in de vorm van bijv. 60 euro per maand toelage in combinatie met een kortingskaart.

GroenLinks

GroenLinks wilt OV voor studenten gratis houden maar is wel voorstander van een sociaal leenstelsel. Zij waarschuwen het kabinet om niet dezelfde fout te maken als met de langstudeerboete.

D66

D66 heeft twijfels bij het sociale aspect van het sociaal leenstelsel. Afschaffen van de OV-studentenkaart zien zij niet als sociaal.

PVV

De PVV is ook van mening dat de OV-studentenkaart moet blijven en dat afschaffing zal leiden tot minder toegankelijk hoger onderwijs. Daarbij geeft de PVV aan dat onder hun kiezers een gezonde leenangst bestaat, waardoor studenten niet snel een (extra) lening zullen nemen⁹.

⁹ ANP/Redactie. (2012, 11 28). *GroenLinks tegen plannen sociaal leenstelsel, D66 wil in gesprek*. Opgeroepen op 3 29, 2013, van Volkskrant.nl:
<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2686/Binnenland/article/detail/3355183/2012/11/28/GroenLinks-tegen-plannen-sociaal-leenstelsel-D66-wil-in-gesprek.dhtml>

Theorieën voor beleidsmanagement

Beleidsmanagement toegepast bij invoering van de kortingskaart

Wat is beleid? Beleid kan gezien worden als een idee van meerdere partijen, met als streven bepaalde maatschappelijke ontwikkelingen te realiseren. Beleid kan hierdoor gezien worden als een politiek of bestuurlijk plan, welke ten uitvoer gebracht moet worden.

Dit kabinet wilt met het afschaffen van de OV-studentenkaart (en de invoering van een kortingskaart) 425 miljoen euro besparen. Deze besparing zou weer moeten terugvloeien naar het hoger onderwijs, zodat deze in kwaliteit kan toenemen. Het doorvoeren van dit beleid, kan gezien worden als een bestuurlijk of politiek plan, welke zou moeten gelden vanaf 2015. Hierbij geldt dat het beleid benaderd wordt vanuit het rationalistisch perspectief. Hierbij geldt dat het invoeren van het beleid een beleidscyclus doorloopt, namelijk: agendering, ontwikkeling, beslissing, uitvoering en evaluatie¹⁰.

Het invoeren van een kortingskaart is onderdeel van het nog in te voeren sociaal leenstelsel. Deze is weer ter vervanging van de langstudeerboete, welke vorig jaar werd ingevoerd en inmiddels weer is teruggedraaid. Met de wens om een kortingskaart (en sociaal leenstelsel) door te voeren, heeft het kabinet Rutte II een meerderheid nodig in de Eerste Kamer. Om tot deze meerderheid te komen, rekent het kabinet op steun van D66 of GroenLinks. Echter deze oppositiepartijen zullen niet zomaar instemmen met dit plan en zullen hun eigen eisen en wensen stellen. Wanneer er sprake is van een meerderheid in het huidige kabinet (VVD en PvdA) en in de Eerste Kamer (VVD, PvdA en GroenLinks of D66), dan kan overgegaan worden tot uitvoering van het beleid. Als het beleid eenmaal ten uitvoer is gebracht, kan na enige tijd het beleid geëvalueerd worden.

Bij beleidsmanagement moeten de vragen “wie krijgt, wat? wanneer? en hoe?” beantwoord worden. Dit zijn vragen die door politieke partijen en/of andere maatschappelijke organisaties lastig beantwoord kunnen worden, doordat een ieder een andere mening heeft om de situatie aan te pakken.

Het afschaffen van de OV-studentenkaart en het invoeren van de kortingskaart is een controversieel issue

Zoals al blijkt, is het afschaffen van de OV-studentenkaart een controversiële issue. Veel partijen zijn betrokken bij de besluitvorming hiervan en bijna alle partijen denken hier wel anders over. Naast de discussie die gevoerd worden door de verschillende politieke partijen, laten belangenverenigingen zoals het ISO en LSVb ook hun stem horen.

¹⁰ Noordegraaf, M. (2008). Hoofdstuk 7. In *Management in het publieke domein - issues, instituties en instrumenten* (pp. 211-212). Coutinho.

Wanneer nader gekeken wordt naar de verschillende partijen en hun plannen om te bezuinigen op het hoger onderwijs, dan is bij de oppositie de partijen D66 en GroenLinks de enige partijen die ook spreken over een sociaal leenstelsel. Echter zijn beide partijen geen voorstander voor het afschaffen van de OV-studentenkaart. Hierdoor zullen zij geen akkoord geven op de huidige kabinetsplannen en zal er geen sprake zijn van een meerderheid in de Eerste Kamer. Dit betekent dat de VVD en de PvdA hun plannen zullen moeten herzien, willen ze als nog dit plan weten te realiseren. Opmerkingen van de partijen D66 of GroenLinks zullen hierdoor in de afweging meegenomen moeten worden.

Deze politieke strijd laat duidelijk zien wat voor macht de oppositie heeft en hoe zij van plan zijn hun positie te gebruiken om als nog wijzigingen in kabinetsplannen doorgevoerd te krijgen.

Het zijn niet alleen de verschillende standpunten van de politieke partijen die deze plannen controversieel maken. Het zijn ook de probleemdefinities die verschillen tussen de betrokken partijen. Uit peilingen blijkt ook dat er weinig tot geen vertrouwen is in het huidige kabinet wat betreft de plannen. De betrokken partijen zijn gelijkwaardig aan elkaar, maar ook afhankelijk van elkaar. Dit alles zorgt ervoor dat een oplossing formuleren een lastige en tijdrovende klus is. Een korte uiteenzetten van deze kenmerken worden hieronder nader toegelicht.

Wederzijdse afhankelijkheid van politieke partijen

Doordat de regeringspartijen VVD en PvdA geen meerderheid hebben in de Eerste Kamer, zijn zij afhankelijk van oppositiepartijen. In het geval van de invoering van een kortingskaart, zijn dit de oppositiepartijen GroenLinks en D66. Dit zorgt ervoor dat niet alleen VVD en PvdA afhankelijk zijn van elkaar, maar ook van oppositiepartijen. Deze oppositiepartijen hebben al aangegeven niet zomaar in te stemmen met dit voorgenomen beleid, tenzij oplossingen gevonden worden voor de punten die zij aandragen¹¹.

Gelijkwaardigheid maatschappelijke organisaties

De politieke partijen en de studentenorganisaties (ISO en LSVb) staan op gelijke voet met elkaar. De input die een elk van hun geeft, heeft invloed op de uiteindelijke besluitvorming om tot een beleid te komen. De verschillende organisaties hebben allemaal recht op spreektijd en (kunnen) zorgen voor obstakels om invoering van beleid te blokkeren. De partijen die zich niet kunnen vinden in het beleid, zoals deze nu door het kabinet gepresenteerd worden, zullen alles op alles zetten om de plannen te dwarsbomen.

Gezien het kritische tegengeluid wat geproduceerd wordt door de oppositie en de overige maatschappelijke organisaties, zal het huidige kabinet zich moeten inspannen om obstakels zo veel mogelijk weg te nemen.

¹¹ RTL Nieuws. (2013, 1 17). *Kabinet zet plan sociaal leenstelsel studenten door*. Opgeroepen op 3 30, 2013, van RTL Nieuws:
http://www.rtl.nl/components/actueel/rtlnieuws/2013/01_januari/17/binnenland/Kabinet_zet_plannen_sociaal_leenstelsel_door.xml

Verschillende probleemdefinities

Naast het feit dat niet alle partijen het eens zijn met de huidige plannen, verschillen de meningen tussen de partijen ook als er gekeken wordt naar de zogenaamde probleemdefinities. Zo zijn de studentenorganisaties ISO en LSVb van mening dat het afschaffen van de OV-studentenkaart ertoe resulteert dat hoger onderwijs minder toegankelijk wordt, doordat studenten niet meer buiten hun regio zullen of kunnen kiezen voor een opleiding. GroenLinks is bijv. er weer van overtuigd dat het afschaffen van de OV-studentenkaart een lastenverzwaring met zich meebrengt, terwijl zij van mening zijn dat hoger onderwijs voor een ieder bereikbaar moet zijn.

De punten hierboven zijn maar enkele voorbeelden hoe verschillen ontstaan in probleemdefinitie wanneer het afschaffen van de OV-studentenkaart ter discussie komt te staan.

Plannen van het kabinet kweekt geen vertrouwen

Niet alle partijen kunnen zich vinden in de plannen gepresenteerd in het reageerakkoord door PvdA en VVD. De maatschappelijke organisaties zijn van mening dat studenten gebruikt worden als een “melkkoe” van de bezuinigingen¹². Want het betreft natuurlijk niet alleen het afschaffen van de OV-studentenkaart, ook het vervangen van de prestatiebeurs met een sociaal leenstelsel is een heikel punt binnen de politiek. Verschillende partijen, zoals de HBO-raad en het LSVb zijn van mening dat deze wijzigingen ertoe leiden dat 15.000 studenten uitgesloten zullen worden van hoger onderwijs¹³. Daarbij zal de studieschuld toenemen door het sociaal leenstelsel. De afschaffing van de OV-studentenkaart helpt de student helemaal niet hierbij. De manier hoe het huidige kabinet omgaat met bezuinigingsmaatregelen, lijken partijen liever de langstudeerboete te hebben dan het nu geplande beleid¹⁴.

Het kabinet is van plan alles wat bezuinigd wordt in het onderwijs, weer terug te investeren in het onderwijs. Het streven hierbij is de kwaliteit te verhogen¹⁵. De verschillende politieke partijen en maatschappelijke organisaties hebben echter hier hun twijfels over. Zij vermoeden dat de maatregelen zoals het afschaffen van de OV-studentenkaart, gebruikt wordt om het begrotingstekort te dichten.

¹² van Til, W. (2012, 10 30). *Student als melkkoe van de bezuinigingen*. Opgeroepen op 3 28, 2013, van SAX.nu: <http://www.sax.nu/Nieuws/TabId/31405/art/673888/%E2%80%98student-als-melkkoe-van-de-bezuinigingen%E2%80%99.aspx#.UVGWfRwsvng>

¹³ de Bruin, S. (2012, 10 25). *Vind alternatief: Afschaffen basisbeurs slechtste idee hoger onderwijs ooit*. Opgeroepen op 3 28, 2013, van landelijke studenten vakbond: <http://www.lsvb.nl/2012/10/25/vind-alternatief-afschaffen-basisbeurs-slechtste-idee-hoger-onderwijs-ooit/>

¹⁴ Julen, J. (2012, 10 25). *HBO-raad: liever langstudeerboete dan leenstelsel – De Graaf nuanceert*. Opgeroepen op 3 29, 2013, van NRC.nl: <http://www.nrc.nl/nieuws/2012/10/25/hbo-raad-liever-langstudeerboete-dan-leenstelsel/>

¹⁵ Rijksoverheid. (2012, 9 18). *OCW begroting 2013: investeren in nog betere leraren en schoolleiders*. Opgeroepen op 3 28, 2013, van Rijksoverheid, nieuws: <http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2012/09/18/ocw-begroting-2013-investeren-in-nog-betere-leraren-en-schoolleiders.html>

Geen oplossing voor handen

Alle betrokken politiek partijen en maatschappelijke organisaties blijven bij hun standpunten. Dit zorgt ervoor dat een alternatief voor het afschaffen van de OV-studentenkaart niet voor handen ligt. De oppositiepartijen en maatschappelijke organisaties zijn o.a. van mening dat het afschaffen van de OV-studentenkaart een stap te ver is, waardoor toegankelijkheid in het onderwijs een grote klap krijgt. Daarbij zijn ze ook niet overtuigd of het geld wat bezuinigd wordt, geïnvesteerd zal worden in het onderwijs.

Om tot een oplossing te komen zullen partijen nader tot elkaar toe moeten komen, maar uit de recente debatten lijkt hier voorlopig geen oplossing uit voort te vloeien.

Strategieën rondom beleidscontroversen afschaffing OV-studentenkaart

Vanuit het beleidsmanagement zijn er strategieën beschikbaar, die toegepast kunnen worden op de beleidscontroversen over de afschaffing van de OV-studentenkaart. Zo kan er gebruik gemaakt worden van:

- Netwerkmanagement; waarbij het netwerk wordt toegepast.
- Procesmanagement; waarbij de focus komt te liggen op tijd.
- Managen van ambiguïteit; de strijd over betekenissen.

Hieronder een korte uitleg van de verschillende strategieën, die toegepast kunnen worden op het afschaffen van de OV-studentenkaart en de invoering van een kortingskaart.

Netwerkmanagement

Netwerkmanagement is een strategie, waarbij getracht wordt alles en iedereen een bepaalde richting op te krijgen. Door gebruik te maken van iemand zijn of haar netwerk, wordt steun gezocht bij de verschillende partijen. Dit wordt o.a. gedaan door lobbyisten. Deze strategie is niet zichtbaar voor de gemiddelde burger in Nederland, maar voorbeelden uit de Verenigde Staten zijn bij velen wel bekend. Hierbij kan bijv. gedacht worden aan de wapenlobby NRA (National Rifle Association) die alles op alles zet om hun recht op wapenbezit te beschermen.

Als netwerkmanagement wordt ingezet om het beleid te beslechten, dan zal dit buiten de zicht van de burger plaatsvinden. Dit instrument zou kunnen bijdragen om de discussie omtrent afschaffing van de OV-studentenkaart te beëindigen in voordeel van het kabinet. Het kabinet kan bijv. de maatschappelijke organisaties (ISO, LSVb, etc.) buitensluiten met de debatten en alleen focussen op GroenLinks of D66. Steun van één van deze partijen zal al voldoende zijn om het plan door te voeren. Wanneer deze partijen het eens is, kan het (gewenste) beleid gerealiseerd worden. Eenmaal een wet, zal een ieder zich eraan moeten houden, ongeacht of bepaalde partijen / organisaties het mee eens zijn¹⁶.

Procesmanagement

Met procesmanagement gaat het om het proces zelf en het streven om resultaat te bereiken binnen een bepaald tijdsbestek. Voortgang in het proces is belangrijk, zodat de gewenste

¹⁶ Noordegraaf, M. (2008). Hoofdstuk 7. In *Management in het publieke domein - issues, instituties en instrumenten* (p. 231-235). Coutinho.

streefdatum tijdig bereikt kan worden. Het behandelen van een beleidscontroverse zoals het afschaffen van de OV-studentenkaart kan blijven doorgaan, zonder dat hier een einde aan komt. Nu heeft het huidige kabinet bepaald dat per 2015 de OV-studentenkaart afgeschaft moet zijn, dus er is sprake van een streefdatum. Echter wanneer oppositiepartijen en maatschappelijke organisaties geen steun bieden aan het huidige kabinet en verzet blijven tonen, dan zal deze datum (zich blijven) uitstellen.

Deze strategie zal lastiger toepasbaar zijn, omdat de instrumenten die met deze strategie geboden wordt lastiger de beleidscontroverse zullen beslechten¹⁷.

Management van ambiguïteit

Een laatste mogelijke strategie (binnen beleidsmanagement) is het management van ambiguïteit. Hierbij gaat het niet om het beleid of de strijd die hieromheen wordt gevoerd, maar om de strijd van betekenissen. Wanneer meerdere partijen bij een beleidscontroverse betrokken zijn, hebben elke partij een eigen interpretatie over het probleem en een oplossing die hiervoor geschikt is. Zo zullen voorstanders voor het afschaffen van de OV-studentenkaart dit zien als een terechte keuze waarop bezuinigd kan worden en dat een kortingskaart ervoor zorgt dat een student bewuster omgaat met studiekeuzes en de daar bijbehorende reizen. Tegenstanders van dit beleid zullen van mening zijn dat een dergelijk beleid niet gezien kan worden als een middel om studenten bewuster om te laten gaan met keuzes, maar juist resulteert in een minder toegankelijke hoger onderwijs.

Doordat deze wijziging ook nog geschaard wordt onder het sociaal stelsel die het kabinet wilt doorvoeren, stellen veel partijen zich de vraag of dit beleid wel sociaal is. Dergelijke term kan voor sommigen gezien worden als misleidend, omdat studenten uiteindelijk opgezadeld worden met een (stijgende) studieschuld¹⁸. Er zijn partijen, zoals de SP die van mening zijn dat dergelijke wijzigingen in het hoger onderwijs ertoe resulteert in een “asociaal leenstelsel”. De afschaffing van de OV-studentenkaart maakt het in dit geval zelfs alleen maar erger¹⁹.

Als betrokken politieke partijen en maatschappelijke organisaties debatteren over het voorgestelde beleid, dan is het managen van ambiguïteit een goed instrument om deze invoering voor elkaar te krijgen. Door standpunten en interpretaties eenduidig te krijgen en consensus te creëren over hetgeen gerealiseerd moet worden, kan ervoor zorgen dat een beleidscontroverse, zoals de afschaffing van de OV-studentenkaart, beslecht wordt²⁰.

¹⁷ Noordegraaf, M. (2008). Hoofdstuk 7. In *Management in het publieke domein - issues, instituties en instrumenten* (pp. 236-238). Coutinho.

¹⁸ de Vries, M. (2012, 8 21). *Zo sociaal is dat leenstelsel niet*. Opgeroepen op 3 29, 2013, van Trajectum.online: http://www.trajectum.hu.nl/achtergrond/zo_sociaal_is_dat_leenstelsel_niet

¹⁹ SP. (2012, 10 10). *Studenten in problemen door invoering asociaal leenstelsel*. Opgeroepen op 3 29, 2013, van SP, onderwijs en wetenschap: http://www.sp.nl/onderwijs/nieuwsberichten/12857/121010-studenten_in_problemen_door_invoering_asociaal_leenstelsel.html

²⁰ Noordegraaf, M. (2008). Hoofdstuk 7. In *Management in het publieke domein - issues, instituties en instrumenten* (pp. 238-240). Coutinho.

Conclusie

Het afschaffen van de OV-studentenkaart vloeit voort uit nieuw beleid, waarmee o.a. bezuinigingen gerealiseerd moeten worden door dit kabinet. Met deze bezuinigingen wilt het kabinet kunnen investeren in het onderwijs. Het afschaffen van de OV-studentenkaart is een van de bezuinigingsmaatregelen die in het regeerakkoord zijn opgenomen. Met het afschaffen van deze OV-studentenkaart wordt een kortingskaart ingevoerd. Oppositiepartijen en maatschappelijke organisaties zijn van mening dat studenten hierdoor beperkt worden in hun studiekeuzes en door de afstanden zullen overwegen om ergens anders te studeren of helemaal niet te studeren. Een ander mogelijk gevolg is dat studenten juist extra gaan werken om de onkosten van reizen (en studeren) te kunnen financieren. Hierdoor zal de studieschuld oplopen en hebben studenten een groter risico om een studieachterstand op te lopen, omdat de focus dan op werken ligt in plaats van studeren.

Het kabinet kan deze plannen niet zelfstandig doorvoeren, doordat ze niet voldoende zetels hebben in de Eerste Kamer. Ze zijn afhankelijk van D66 en/of GroenLinks.

Het hier genoemde probleem heeft geresulteerd in de centrale vraag:

Hoe kunnen beleidskundige theorieën toegepast worden om de beleidscontroversen, rondom de OV-studentenkaart te vervangen met een kortingskaart, op te lossen?

Door de verschillende standpunten en meningen van de politieke partijen en maatschappelijke organisaties over het afschaffen van de OV-studentenkaart en de invoering van een kortingskaart is er sprake van een beleidscontroverse. Deze strijd om beleid door te voeren die door de meerderheid gedragen wordt, moet beheersbaar gemaakt worden. Deze beleidsissue is het resultaat omdat partijen niet instemmen met het voorgestelde beleid vanwege uiteenlopende meningen.

Gezien de controversiële issue, is beleidsmanagement een theorie die toegepast kan worden rond het plan om de OV-studentenkaart te vervangen met een kortingskaart. Met deze vorm van management kunnen de verschillende belangen en standpunten afgewogen worden met elkaar, ondanks dat er sprake is van een afhankelijkheid tussen de verschillende partijen. De afhankelijkheid van de partijen is te herkennen in de noodzaak van steun door de oppositiepartijen D66 en/of GroenLinks om het plan doorgevoerd te krijgen.

Dit beleid is benaderd vanuit een rationalistisch perspectief, aangezien het kabinet verantwoordelijk is om beleid tot realisatie te brengen. Bij het proces omtrent vorming van dit beleid, komt duidelijk naar voren dat het een controversiële issue betreft. Immers zullen er beslissingen genomen moeten worden waar niet een ieder in zich zal vinden. Door het ontbreken van feiten, bijv. uit eerder onderzoek of kijkend naar andere landen, kan niet bepaald worden welke oplossing nu het meest gunstig is.

Het beleidsmanagement biedt een aantal instrumenten hoe het beste omgegaan kan worden met beleidscontroversen. Om deze controversiële issue te tackelen, kan netwerkmanagement worden toegepast. Bij het toepassen van netwerkmanagement moet wel rekening worden gehouden hoe verschillende politieke partijen en maatschappelijke organisaties kijken naar beleidsproblemen en hoe zij deze beïnvloeden. Dat door het huidige kabinet bezuinigd moet worden, daar is een ieder het wel mee eens. Echter het afschaffen van de OV-studentenkaart en daarmee het invoeren van een kortingskaart, lijkt een bepaalde (psychologische) grens te passeren.

Bij deze beleidscontroverse is het van belang de focus te leggen op het beleid. Gezien er geen meerderheid is om het beleid door te voeren, zal er gekeken moeten worden of het beleid aangepast of misschien zelfs moet komen te vervallen. De kabinetspartijen VVD en PvdA zullen moeten onderhandelen met de oppositiepartijen D66 en/of GroenLinks en eventuele maatschappelijke organisaties, om tot een gedegen oplossing te komen, die gedragen kan worden door een meerderheid.

Concluderend kan gesteld worden dat het afschaffen van de OV-studentenkaart en deze te vervangen met een kortingskaart een controversieel beleidsissue is, waarbij beleidscontroversen rondom het voorgestelde beleid gemanaged kan worden met behulp van de strategieën aangeboden via beleidsmanagement. Het netwerkmanagement in specifiek kan helpen om de discussies en debatten tussen de verschillende politieke partijen en maatschappelijke organisaties te beslechten. Door het netwerk in te zetten om invloed uit te oefenen waar nodig, kan beleid tot acceptatie en realisatie gebracht worden. Van belang is echter wel dat de verschillende waarden, standpunten en opvattingen van de betrokken partijen altijd in het achterhoofd gehouden moeten worden.

Bibliografie

- ANP/Redactie. (2012, 11 28). *GroenLinks tegen plannen sociaal leenstelsel, D66 wil in gesprek*.
Opgeroepen op 3 29, 2013, van Volkskrant.nl:
<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2686/Binnenland/article/detail/3355183/2012/11/28/GroenLinks-tegen-plannen-sociaal-leenstelsel-D66-wil-in-gesprek.dhtml>
- de Bruin, S. (2012, 10 25). *Vind alternatief: Afschaffen basisbeurs slechtste idee hoger onderwijs ooit*.
Opgeroepen op 3 28, 2013, van landelijke studenten vakbond:
<http://www.lsvb.nl/2012/10/25/vind-alternatief-afschaffen-basisbeurs-slechtste-idee-hoger-onderwijs-ooit/>
- de Vries, M. (2012, 8 21). *Zo sociaal is dat leenstelsel niet*. Opgeroepen op 3 29, 2013, van Trajectum.online:
http://www.trajectum.hu.nl/achtergrond/zo_sociaal_is_dat_leenstelsel_niet
- Hoger Onderwijs Persbureau. (2012, 10 29). *Nieuw kabinet: ov-kaart wordt kortingskaart*.
Opgeroepen op 3 30, 2013, van DUB Nieuws: <http://www.dub.uu.nl/artikel/nieuws/nieuw-kabinet-ov-kaart-wordt-kortingskaart.html>
- ISO. (2011). *Wie betaalt de rekening?* Utrecht.
- Julen, J. (2012, 10 25). *HBO-raad: liever langstudeerboete dan leenstelsel – De Graaf nuanceert*.
Opgeroepen op 3 29, 2013, van NRC.nl: <http://www.nrc.nl/nieuws/2012/10/25/hbo-raad-liever-langstudeerboete-dan-leenstelsel/>
- LSVb. (2012, 11 15). *Geen Studiefinanciering, geen toegankelijkheid*. Opgeroepen op 3 30, 2013, van landelijke studenten vakbond: <http://www.lsvb.nl/2012/11/15/geen-studiefinanciering-geen-toegankelijkheid/>
- Nibud. (2012). *Nibud Studentenonderzoek 2011-2012*. Nibud.
- Noordegraaf, M. (2008). Hoofdstuk 7. In *Management in het publieke domein - issues, instituties en instrumenten* (pp. 211-212). Coutinho.
- Noordegraaf, M. (2008). Hoofdstuk 7. In *Management in het publieke domein - issues, instituties en instrumenten* (pp. 231-235). Coutinho.
- Noordegraaf, M. (2008). Hoofdstuk 7. In *Management in het publieke domein - issues, instituties en instrumenten* (pp. 236-238). Coutinho.
- Noordegraaf, M. (2008). Hoofdstuk 7. In *Management in het publieke domein - issues, instituties en instrumenten* (pp. 238-240). Coutinho.
- OV-Chipkaart. (sd). *Studentenreisproduct*. Opgeroepen op 3 30, 2013, van <http://www.studentenreisproduct.nl/studentenreisproduct/algemeen.aspx>

Rijksoverheid. (2012, 9 18). *OCW begroting 2013: investeren in nog betere leraren en schoolleiders*. Opgeroepen op 3 28, 2013, van Rijksoverheid, nieuws:
<http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2012/09/18/ocw-begroting-2013-investeren-in-nog-betere-leraren-en-schoolleiders.html>

Rijksoverheid. (sd). *Wanneer heb ik recht op studiefinanciering en een Studenten OV-chipkaart?* Opgeroepen op 3 30, 2013, van Rijksoverheid, Hoger Onderwijs:
<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/hoger-onderwijs/vraag-en-antwoord/wanneer-heb-ik-recht-op-studiefinanciering-en-een-studenten-ov-chipkaart.html>

RTL Nieuws. (2013, 1 17). *Kabinet zet plan sociaal leenstelsel studenten door*. Opgeroepen op 3 30, 2013, van RTL Nieuws:
http://www.rtl.nl/components/actueel/rtlnieuws/2013/01_januari/17/binnenland/Kabinet_zet_plannen_sociaal_leenstelsel_door.xml

Rutte, M., & Samson, D. (2012). *Bruggen Slaan, Regeerakkoord VVD - PvdA*.

SP. (2012, 10 10). *Studenten in problemen door invoering asociaal leenstelsel*. Opgeroepen op 3 29, 2013, van SP, onderwijs en wetenschap:
http://www.sp.nl/onderwijs/nieuwsberichten/12857/121010-studenten_in_problemen_door_invoering_asociaal_leenstelsel.html

Treinreiziger.nl. (2012, 10 29). *OV-studentenkaart wordt kortingskaart*. Opgeroepen op 3 28, 2013, van Treinreiziger: http://www.treinreiziger.nl/actueel/binnenland/ov-studentenkaart_wordt_kortingskaart-144713

van Til, W. (2012, 10 30). *Student als melkkoe van de bezuinigingen*. Opgeroepen op 3 28, 2013, van SAX.nu: <http://www.sax.nu/Nieuws/TabId/31405/art/673888/%E2%80%98student-als-melkkoe-van-de-bezuinigingen%E2%80%99.aspx#.UVGWfRwsvng>

